

İçinde bulunmak ama anlamamak...

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Pazar, 14 Haziran 2020 09:15 -

ABD’de ve başka ülkelerde yapılan ırkçılık karşıtı gösterilerle ilgili yorumları değişik gazetelerde okuyabilirsiniz. Yazarların bazıları olayların başlangıç yeri ABD’de yaşıyor. Bunu şuradan da anlamak mümkündür: yazar ABD İngilizcesini biliyor. ABD, İngiltere, Kanada, Avustralya’da konuşulan dil aynıdır ama farklı deyimler ve vurgular vardır; bu durum aynı zamanda aralarında farklılık bulunduğunu da gösterir. Yazarlar halen ABD’de yaşıyor ya da yıllarca bu ülkede yaşamışlar ama ne olduğunu anlamıyorlar. Yazdıkları büyük oranda olayların gelişmesini iletmekten ibaret, yorumları ise oldukça yüzeysel...

Olayları biliyorlar ama anlamıyorlar çünkü sosyoloji bilgileri oldukça eksiktir. Bu olmayınca da anlamanız mümkün olmuyor.

Sosyolojide sosyal hareket ve yeni sosyal hareket ayrımı vardır. Sınıfsal hareket de –mesela işçi sınıfı hareketi- sosyal hareket kategorisine girer. Bu sosyal hareketlerin iç yapıları homojen değildir ama benzer bir kitle –işçi- ve benzer bir ideoloji –farklı yorumlarıyla işçi sınıfı ideolojisi- vardır.

Yeni sosyal hareketlerde ise –bu hareketlerin başlangıcı olarak 1968 kabul edilir- bu iki özellik de bulunmaz.

Birincisi; kitle çeşitlilik olarak artmıştır, değişik sınıflardan insanlar bir arada bulunurlar.

İkincisi; hareket içinde hakim bir teori yoktur, farklı görüşler vardır ve bunlar uzun vadeli olmaktan çok kısa vadeli belirli bir amaç için bir araya gelmiştir. Amaca ulaşılır ve kitle dağılır, farklı bileşenler farklı yönlere giderler. Veya amaca ulaşılmasa bile yine de bazı şeyler yapılmıştır ve kitle yine dağılır.

Dağılan kitlenin değişik bölümleri daha sonra kendilerini değişik yönlerde geliştirebilir veya geliştiremez.

İçinde bulunmak ama anlamamak...

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Pazar, 14 Haziran 2020 09:15 -

ABD’de gerçekleşen ırkçılık karşıtı hareket, yeni sosyal hareket kategorisine girer. Kitle içinde değişik kesimler vardır, bunları belirli bir sınıfa indirgeyemezsiniz. Belirli bir amaç için –ırkçılığın devlette ve toplumda ortadan kalkması- için bir araya gelmişlerdir (ABD’de ırkçılık devletle sınırlı değildir, güçlü toplumsal kökleri vardır); bu amacın ilerisinde anlaşabildikleri söylenemez.

Bu hareket başarılı olabildiği oranda ABD toplumunu kültürel olarak değiştirecektir. Buradan bildiğimiz anlamda ayaklanma ya da devrim bekleyenler durumu hiç anlamamışlardır. Politik devrim, iktidarın sınıfsal yapısının değişmesi demektir; ABD’de olabilecek olan –en fazla- kültürel devrimdir. Bu da önemli bir gelişmedir ama kapitalizmin kendi içinde değişmesiyle sınırlı kalacaktır.

Tıpkı 1968 hareketi gibi...

Yazarlardan bazıları ABD’deki olayları 68 hareketine benzetiyorlar ki, doğrudur. 68 hareketinin önemli kültürel değişiklik yarattığını da belirtiyorlar ki, doğrudur. Ama 1968 ile ilgili bilgileri Fransa ile sınırlı olduğu için bu hareketin ABD’de başladığından, Martin Luther King’in önderliğini yaptığı ve ağırlıkla siyahlardan oluşan Eşit Haklar Hareketi’nin öneminden haberleri bulunmuyor.

Dahası bu hareketin içinde İkinci Dünya Savaşı’nda ABD ordusunda savaşmış siyah askerlerin önemli rol oynadığını da duymamışlardır.

Bunları bilmiyorsanız, ABD’deki gösterilerde yer bile alsanız, buradan onu anlayabildiğiniz sonucunu çıkaramazsınız. En fazla olayları ayrıntılarıyla aktarırsınız ve ilerisine de gidemezsiniz.

Gezi de yeni sosyal hareketlerin başka bir örneği sayılabilir. Farklı kesimlerden insanlar belirli bir amaç –hayat tarzını savunmak- için bir araya gelmiştir, ardından dağılmıştır.

Gezi, bizdeki 68 hareketi örneğinde olduğu gibi kültürel değişim yaratamadı; etkili oldu ama

İçinde bulunmak ama anlamamak...

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Pazar, 14 Haziran 2020 09:15 -

görülebilen sonuç alamadı. (Bkz. **68'den Ne Kaldı?** kitabı) Gezi'deki farklı bileşenlerin aynı örgütlenmede bir araya gelmesi mümkün değildi çünkü farklılıkları hayli fazlaydı. Yeni sosyal hareketlerin özelliklerini bilmiyorsanız, isterseniz her gün Taksim Meydanı'nda bulunmuş olun, Gezi'yi anlayamazsınız. Fazlasıyla ayrıntılı haber verebilirsiniz ama gidebileceğiniz en ileri yer sonraki yıllarda yapılan "Gezi ruhu çağırma seansları"dır. Kaçınılmaz olarak sonuç alınamayınca, neden böyle olduğu anlaşılmasa bile, vazgeçilir.

ABD kapitalizmi kültürel olarak değişirse eğer, varolan yine kapitalizm olacaktır ama farklı bir kapitalizm... 68 hareketi özellikle Avrupa ülkelerinde önemli kültürel değişime neden oldu ve bunun en ileri örneği Batı Almanya'dadır. 68 hareketi bu toplumun Nazi geçmişiyle hesaplaşmasının yolunu açmıştır ve ne çare ki çok sayıda insanın Almanya 68'inden haberi yoktur. Almanya 68'i toplumun geçmişiyle hesaplaşabilmesinin yolunu açabildiği halde, Türkiye 68'i bunu yapamadı. Bu iki 68'i **68'den Ne Kaldı?** kitabında karşılaştırmış ve soruya cevap aramıştım. Kısaca şu kadarı belirtilebilir: bizde ülke tarihinin yeniden değerlendirilmesi amaç değildi, tersine o tarihin bir bölümünün daha ileriye götürülmesi hedefleniyordu (İkinci Milli Kurtuluş Savaşı). Almanya 68'i ise Nazi dönemi öncesine –Weimar Cumhuriyeti- bile sahip çıkmadı. Farklı bir kültürü savundular ve Almanya kapitalizmi değişti (yeşil kapitalizm sözü bunu ifade eder).

Devrim olmamıştır ama yaşanan değişim önemlidir. ABD'de devlette ve toplumdaki ırkçılık geriletebilirse yine devrim olmayacaktır ama bu önemli bir değişimdir. Bunu gerçekleştirenlerin bir bölümüyle –hepsiyle değil- daha ileri hedeflere yönelmek mümkündür.

Ne yapacağınızı bilmeniz için önce olanı doğru anlamanız gerekiyor.

Bir hareketin içinde olmak, günlük olarak gösterilere katılmak, onu anlamak anlamına gelmiyor.